

Yaratıcı Drama Yöntemi ile Öğretmen Yeterliklerinden Kişisel Gelişim Üzerine Nitel Bir Çalışma*

A Qualitative Study on Personal Development of Teacher Qualification with Creative Drama Method

Nihan AKKOCAOĞLU ÇAYIR**, Özlem Öznur GÖKBULUT***

Öz: Bu çalışmada, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin alt alanı olan kişisel gelişimi sağlamaya yönelik farkındalık kazandırmada yaratıcı dramanın sınıf öğretmeni adaylarını nasıl etkilediğini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda otuz bir sınıf öğretmeni adayıyla yedi hafta ve toplam yirmi bir saat kişisel gelişimi sağlama alt alanına yönelik yaratıcı drama dersleri yürütülmüştür. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın veri toplama araçlarını, katılımcıların süreç içerisinde ortaya koydukları yazılı ürünler, görüşme ve günlükler oluşturmaktadır. İçerik analizi yoluyla incelenen veriler iki tema altında toplanmıştır. Bu temalar, “Öğretmenlik Mesleğine Yaklaşım” ve “Öğretmenin Kişisel Gelişiminin Önemi” olarak sıralanabilir. Öğretmen adayları bu süreçte mesleğe duygusal olarak daha fazla yakınlaşmışlardır. Henüz hizmete atılmadan karşılaşılabilecek sorunları canlandırmalar yoluyla görmenin, çözüm üretmelerini ve hazırlıklı olmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenin kişisel gelişiminin önemli olduğunu fark edip kişisel gelişimlerini sağlamak için hem bir öğretmen adayı olarak neler yapmaları gerektiği hem de öğretmen olduklarında neler yapabilecekleri konusunda fikir yürütmüşlerdir. Buradan yola çıkarak öğretmen yetiştirme sürecinde yer alan derslerin öğretmen adaylarının öğretmen olduklarında karşılaşılabilecek problemleri ve çözüm önerilerini içermesi gerektiği belirtilebilir. Öğretmen yeterlikleri ve öğretmenlikte karşılaşılan sorunlar gibi derslerin öğretmen yetiştirme programlarında yer alması, bu dersler var ise içeriklerinin adayın etkin katılımına göre şekillendirilmesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca öğretmenin kişisel gelişiminin öneminin altının çizilmesi, öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının meslekle olan duygusal bağının ihmal edilmemesi ve bu amaçla yaratıcı drama derslerinden yararlanılabileceği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yeterlikleri, kişisel gelişim, yaratıcı drama

Abstract: In this study, it was aimed to determine how the creative drama affected the classroom teacher candidates in bringing awareness for providing the personal development that is the sub-area of general qualifications of teaching profession. In this way, the creative drama courses have been carried out for the sub-area of providing personal development with thirty one classroom teacher candidates for twenty one hours in total. In the study, qualitative research methods were used. The data collection tools of the study consist of the written products, the interviews and diaries which the participants have revealed in the process. At the end of the content analysis, two themes emerged. These themes can be listed as “Approaches to Teaching Profession” and “Awareness for Importance of Teachers’ Personal Development”. Teacher candidates have been closer emotionally in this process. They have stated that seeing the problems which they would face up without beginning the service through animations, has provided to find solutions and to be ready. They also have put forward an idea on the subject about the things which they could do when they would be both a teacher and a teacher candidate in order to provide their personal development after realizing that the personal development is important for a teacher. Based on this, it can be said that courses replaced in the process of teacher training have to include both teacher candidates’ problems, which they may encounter when they will become teacher, and the proposed solutions of problems.

Keywords: Teacher qualifications, personal development, creative drama

* MEB Çağdaş Drama Derneği’nde 2014 yılında Bitirme Projesi olarak sunulmuştur.

** Dr., Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara-Türkiye, e-posta: nihanakkocaoglu@gmail.com

*** Üzman, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara-Türkiye, e-posta: oozlemgokbulut@gmail.com

GİRİŞ

Bilgi ve teknoloji ekseninde yaşandığı ifade edilen devrimin, eğitimde de bir dönüşüm yarattığından sıkça söz edilmektedir ancak bu dönüşüm, öğretmenin eğitim sürecindeki önemini değiştirmemiştir. Öğretmenlik mesleği çağın getirdiği farklı sorumluluk, yaklaşım ve bakış açılarıyla zenginleşerek değerini korumaya devam etmektedir. Öğretmenliğin “değerli” bir meslek olduğu kadar uzmanlık gerektiren bir meslek olduğu da göz ardı edilmemelidir. Öğretmenlik, sosyal, kültürel, bilimsel, sanatsal, ekonomik, teknolojik boyutları olan; alanında özel uzmanlık, bilgi ve beceri isteyen; akademik çalışma ve mesleki performansı gerektiren profesyonel statüde bir meslektir (Alkan, 2000). Tüm meslek üyelerinin olduğu gibi öğretmenlerin de sahip olması gereken nitelikler, yeterlikler vardır. Stronge, Tucker & Hindman (2004) bu nitelikleri, sözel yetenek, alan bilgisi, eğitime yönelik alt yapı ve deneyimi içeren önkoşul yeterlikler; mesleğe karşı duyarlı olma, adil ve saygılı davranma, mesleki gelişime açık olma, öğrencilerle sosyal ilişkiler kurma, öğrenciyi motive etme ve öz değerlendirme yapabilmeyi kapsayan kişisel özelliklere ilişkin yeterlikler; sınıf yönetimi ve planlamasına yönelik ile öğretimi planlama ve öğrencilerin gelişimlerini izlemeye dönük yeterlikler olarak sınıflamışlardır. Özden (2000) ise öğretmenlerin donanımlı olması gereken boyutları alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür ile eğitim sistemi ve politikaları olarak sıralamıştır. Öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin yanı sıra kişisel bazı yeterliklere de sahip olmaları gerekir. Hoşgörülü, sabırlı, açık fikirli ve sevecen olma, öğrencilere karşı cesaretlendirici ve destekleyici olma bu özellikler arasında sayılabilir (Erden, 2008). Öğretmen yeterliklerinin ne olması gerektiği konusunda pek çok dönemde, farklı görüşler sunulmuştur ancak öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği özellikler, öğretmen yetiştiren ve bu öğretmenleri istihdam edenler işbirliğinde belirlenmelidir. Çağdaş toplumların içinde buldukları koşullara yaslanarak oluşturulan bu yeterlikler, mesleğin niteliğinin korunmasında ve geliştirilmesinde bir izlek olarak kullanılabilir.

Öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanan öğretmen yeterlikleri, Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] ve Yükseköğretim Kurulu'nun [YÖK] uzman kişilerce belirlediği altı ana yeterlik alanı, otuz bir alt alan ve iki yüz otuz üç performans göstergesinden oluşmuştur. Bu altı ana alan şöyledir: Kişisel ve meslekî değerler - meslekî gelişim, öğrenciyi tanıma, öğretme ve öğrenme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul, aile ve toplum ilişkileri, program ve içerik bilgisi (MEB, 2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden biri de ifade edildiği üzere kişisel gelişim ve mesleki değerler ana yeterlik alanıdır. Kişisel gelişimi sağlama bu alanın alt alanını oluşturmaktadır. Kişisel gelişimi sağlama alt alanının kapsamında “Bireysel gücünün ve yetkinliğinin farkına varır.”, “Davranışlarında tutarlı ve dürüsttür.”, “Özgüvene sahiptir.”, “Bilimsel araştırma yapmaya isteklidir.”, “Mesleğini severek ve isteyerek yapar.” gibi duyuşsal özelliklerin ön plana çıktığı performans göstergeleri yer almaktadır. Ayrıca kişisel gelişimin altında iletişim becerilerine sahip olma, üst düzey düşünme becerilerini kullanma, kültür sanat etkinliklerine katılma gibi performans göstergeleri de bulunmaktadır. Sözü edilen özellikler bir öğretmenin sahip olması gereken niteliklerdendir ancak MEB’in 2009 yılında öğretmen yeterliklerine ilişkin mevcut durumu tespit etmeye yönelik yaptığı çalışmada altı yüz on bir öğretmenin sadece 8seksenikisinin kişisel gelişimlerini sağlama konusunda ihtiyaç hissettikleri görülmüştür (Türk Eğitim Derneği, 2009). OECD’nin [Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü] 2007-2008 eğitim yılında Türkiye’nin de içerisinde bulunduğu yirmi üç ülkenin katılımı ile gerçekleştirdiği Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması ise Türkiye’deki öğretmenlerin kendilerini geliştirmeye yeterince ihtiyaç duymadığını ortaya koymuştur (Özoğlu, 2010).

Öğretmenlerin kişisel gelişimine ilişkin yeterlikleriyle ilgili, öğretmen adaylarıyla yürütülen araştırmalar da vardır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik algılarına ilişkin farklı branşlardan dört yüz yetmiş öğretmenle yapılan bir araştırmada ise öğretmen adaylarından çok azı öğretmenlik mesleğini ideallerindeki meslek olarak tanımlamışlar, öğretmenliğin sıkıcı bir meslek olduğunu ve de öğretmenlik mesleği ile ilgili kitap

okumadıklarını belirtmişlerdir (Özbek, Kahyaoglu ve Özgen, 2007). Bazı araştırmalar öğretmen ya da öğretmen adaylarının kişisel gelişimleriyle ilgili sorunlar olduğunu göstermekte bazı araştırmalar ise bu yeterlik alanının önemini ortaya koymaktadır. Nitekim öğretmenin sahip olması gereken yeterliklere ilişkin öğretim elemanları ve öğretmen adaylarıyla yürütülen bir araştırmada, hem öğretmen adaylarının hem de öğretim elemanlarının kişisel yeterliklere daha fazla atıfta bulunduğu görülmüştür. İletişim becerisi, kendini geliştirme, öğrenmeye ve değişmeye açık olma, mesleğini sevme, kültürlü olma, kendini tanıma, kendine saygı duyma ile yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisine sahip olma öne çıkan niteliklerdir. Öğretmen adaylarından bu yeterlikleri geliştirmeye uygun olan dersleri sıralamaları istendiğinde ise, öğretmenlik uygulaması, öğretim ilke ve yöntemleri başta olmak üzere drama dersini de dile getirmişlerdir (Tanrıverdi ve Apak, 2013).

Ömeroğlu'na göre (2002) öğretmen niteliğinin geliştirilmesinde yaratıcı drama yönteminden yararlanılmalıdır. Yaratıcı drama, bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılması olarak tanımlanabilir. Yaratıcı drama öğretmen adaylarına derslerinde kullanabilecekleri bir yöntem sunmak dışında onların kişisel gelişimlerine de katkı sağlayabilir. Nitekim yaratıcı drama kişinin kendini tanıması, gerçekleştirilmesi ve iletişim becerilerini geliştirmesine olanak verir (Adıgüzel, 2010). Yaratıcı drama, kendine güven ve saygıyı; iletişim ve problem çözme yetilerini geliştirir. Edilgenlik yerine katılımcı olma, bağımlılık yerine bağımsız olma yaratıcı dramanın kazandırabileceği diğer niteliklerdir. Bu sayılan niteliklerinden dolayı yaratıcı drama örgün eğitimin her basamağında kullanılmalı ve yaratıcı drama etkinliklerine, çocuk eğitimcilerinin katılımı sağlanmalıdır (San, 2006a). Yaratıcı drama, öğretmen adaylarının sahip olması gereken üst düzey düşünme becerilerinin gelişimine de destek olabilir. Yaratıcı drama, hem eleştirel düşünme hem de yaratıcı düşünmeye yönlendirmek için uygun ortamlar sunar (Mc Caslin, 2006). Görüldüğü üzere yaratıcı drama öğretmen adaylarının derslerinde yararlanacakları bir yöntem olmanın dışında kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak bir disiplindir. Bir disiplin olarak öğretmen adayını olumlu biçimde geliştirecek olan yaratıcı drama, öğretmen yetiştirme alanında hem eğitim dersleri hem de genel kültür dersleri arasında yer almalıdır (San, 2006b).

Yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda gelişen davranışlar incelendiğinde; pek çok davranış, tutum ya da becerinin duygusal zekâ ile açıklanabildiği ve bunun yanı sıra duyuşsal özelliklerin arasında sayıldığı görülebilir. Duyguların eğitimi; günlük yaşamda karşılaşılan pek çok umutsuz, acı ve çözülmesi zor gibi görünen sorunların üstesinden gelmek için bir çözüm yolu olabilir. Duygusal zekânın geliştirilmesi ve duyuşsal özelliklerin kazandırılmasını sağlamak için yaratıcı drama işe koşulabilir (Üstündağ, 2010). Morgan (1975) da dramanın öğretmen eğitiminde duyarlılık, farkındalık ve hayal gücünü geliştirmek üzere kullanılabileceğini vurgulamıştır. Bu sebeple öğretmen yeterliklerinin kişisel gelişime yönelik duyuşsal boyuttaki amaçlarını gerçekleştirmek için de yaratıcı drama yöntemini kullanmanın uygun olacağı söylenebilir. Kereks ve King (2010) yaratıcı dramanın öğretmen yetiştirme sürecinde güçlü bir strateji olduğunu; yaratıcı dramanın, öğretmenlerin özyeterliklerini ve mesleki alandaki kimlik gelişimlerini sağlamada önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Başka bir deyişle yaratıcı drama öğretmenin adayının, kendini tanıma ve kendine güvenme, sahip olduğu becerilerin farkına varma, mesleğini benimseme ve mesleğe yönelik olumlu duygular geliştirmesine yardımcı olabilir.

Bu çalışmada duyuşsal özellikleri kazandırma ve kişisel gelişimi sağlamadaki rolü sebebiyle öğretmen yeterliklerinin kişisel gelişimi sağlama alt alanı, yaratıcı drama yöntemi ile ele alınmıştır. Buradan yola çıkarak araştırmanın amacının, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin kişisel gelişimi sağlama alt alanına yönelik farkındalık kazandırmada yaratıcı dramanın sınıf öğretmeni adaylarını nasıl etkilediğini tespit etmek olduğu söylenebilir. Çalışmada elde edilen nitel verilerin öğretmen yeterlikleri ile yaratıcı drama ilişkisi ve de öğretmen yetiştirme sürecinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması noktasında bize ayrıntılı bir resim sunacağı söylenebilir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri toplama sürecine ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Araştırma Deseni

Araştırmanın desenini durum çalışması oluşturmaktadır. Durum çalışması, sınırlı bir durum hakkında gözlem, görüşme, görsel-ışitsel materyaller, dokümanlar gibi çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi toplandığı bir durum betimlemesi ya da durum temalarının ortaya koyulduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2009). Bu çalışmada da görüşme ve süreç içinde katılımcıların ortaya koyduğu yazılı materyaller ve günlükler olmak üzere çeşitli veri kaynakları kullanılmış, katılımcıların duygu ve düşüncelerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Çalışmanın sınırını ise öğretmen yeterliklerinin ele alındığı yaratıcı drama yöntemi oluşturmaktadır.

Bu çalışmada araştırmacı aynı zamanda uygulayıcıdır. Burada araştırmacının hem süreci planlaması ve uygulaması hem de veri toplama ve analiz aşamasıyla araştırmayı yürütmesi söz konusu olmuştur.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu oluştururken olasılığı bilinmeyen örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme, diğer örnekleme yöntemlerinin kullanılmadığı, araştırmaya hız ve pratiklik kazandıran, araştırmacıya yakın ve erişilmesi kolay olan bir grubun seçilmesine işaret eder (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırma da Ankara'da bir üniversitede Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı üçüncü sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcılarını Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı lisans derslerinden Drama dersini alan otuz bir öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerden yirmi dördü kadın, yedisi ise erkektir.

Veri Toplama Araçları

Görüşme

Katılımcılarla yapılacak görüşmeler için araştırmanın amaçları çerçevesinde yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmış; sorular araştırmanın amaçlarını ve sürecini bilen, yaratıcı drama alanında uzman bir kişinin görüşleri doğrultusunda son şeklini almıştır. Aşağıdaki dört soru görüşmenin ana çerçevesini oluşturmuştur:

1. Öğretmen yeterliklerinden öğretmenin kişisel gelişimini sağlama boyutunun yaratıcı drama yöntemi ile ele alınması hakkında ne düşünürsün?
2. Öğretmenin kişisel gelişim alanlarının ele alındığı bu drama sürecinden önce ve sonraki farkındalıklarını (dikkat etme, üzerinde düşünme, fark etme, önemseme vs.) nasıl değerlendirirsin?
3. Öğretmen olduğunda kişisel gelişimi sağlamak adına neler yapmak istersin? Drama süreci sana bu konuda olumlu ya da olumsuz neler fark ettirdi?
4. Bu sürece ilişkin önerin, eksik buldukların ya da kalmalı dediğin neler?

Doküman

Dokümanlar, katılımcıların günlükleri ve süreç içinde oluşturdukları yazılı ürünleri kapsamaktadır. Katılımcılardan yaratıcı drama derslerinin ardından günlük tutmaları istenmiştir. Adaylar toplam yedi hafta süresince günlüklerine, ilgili haftaya yönelik duygu ve düşüncelerini yazmışlardır. Katılımcılara, günlüklerine duygu ve düşüncelerini yazarken onları etkileyen ya da kendilerine katkı sağlayan etkinlik ve tartışmaları göz önüne almaları beklenmiştir. Bu noktada görüşlerini öğretmenlik mesleği ve ilerideki öğretmenlik yaşantılarıyla ilişkilendirerek sunmaları istenmiştir.

Katılımcı ürünleri ise oturumlar esnasında ya da bitiminde katılımcıların yazılı olarak oluşturdukları etkinliklerdir. Bu etkinlikler çoğunlukla değerlendirme aşamasında uygulanan

açık uçlu ve boşluk doldurmalı sorulardan oluşmaktadır. Katılımcılardan oturum sonunda tahtaya yazılı olan “Bugün fark ettim ki...” cümlesini tamamlamaları, bu çalışmalara bir örnek olarak verilebilir.

Veri Toplama Süreci

Çalışma bitiminde duygu ve düşüncelerini açık bir şekilde ifade edecek ve gönüllü altı katılımcıyla bireysel görüşme yapılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması yirmi birdir. Öğrenciler lisans öğrenimlerinde daha önce yaratıcı dramayla karşılaşmamışlardır. Görüşme yapılan katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır:

Tablo 1. Görüşme Yapılan Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet
K 1	Kadın
K 4	Kadın
K 10	Kadın
K 11	Kadın
K 15	Kadın
K 30	Erkek

Görüşmeler drama atölyesinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla araştırmanın amacı paylaşarak isimlerinin herhangi bir şekilde kullanılmayacağı belirtilmiştir. Görüşmeler katılımcıların izni ile ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Bir görüşme ortalama otuz dakika sürmüştür.

Öğretmen adayları, yedi hafta boyunca verilen yönergeler doğrultusunda günlük tutmuşlardır. Çalışma bitiminde ise günlükleri toplanmıştır. Öğretmen adayları günlüklerini çoğunlukla bir deftere yazmayı tercih etmişlerdir. Ders içinde yapılan etkinlikler ise araştırmacı tarafından her hafta toplanmıştır.

İşlem

Çalışma 28 Kasım 2012 – 23 Ocak 2013 tarihleri arasında yedi hafta, her hafta üç saat olmak üzere toplam yirmi bir saat uygulanıp tamamlanmıştır.

Oturumların kazanımını belirlemek için öğretmen genel yeterliklerinin kişisel gelişim sağlama alt alanına ilişkin performans göstergelerinden yararlanılmıştır. Bu alt alanda ele alınan tüm performans göstergelerinden yararlanılmamıştır. Burada seçilen göstergelerin, zengin yaşantılar sunmaya elverişli olmasına ve zaman açısından bir oturum süresince ele almaya uygun olmasına dikkat edilmiştir. Bununla birlikte her hafta farklı performans göstergelerinin buna bağlı olarak konuların ele alınmasının katılımcıların yaşantı yelpazesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Derslerde doğaçlama, rol oynama, rol kartları, yarım bırakılmış materyal, dedikodu halkası, iç ses, röportaj, donuk imge olmak üzere yaratıcı drama tekniklerinden yararlanılmış bunun yanında istasyon tekniği ve altı şapkalı düşünme tekniği gibi canlandırma sürecine uyarlanan diğer öğretim tekniklerine de yer verilmiştir. Ayrıca material olarak fotoğraflar, gazete haberleri, anı yazılarından da yararlanılmıştır. Oturum planları araştırma yürütücüsü tarafından yaratıcı drama alanında bir uzmanın kontrolünde hazırlanmıştır.

Her bir oturum üçer saat olarak planlanmıştır. Oturum planları Adıgüzel (2010) tarafından geliştirilen “Isınma/Hazırlık Çalışmaları, Canlandırma ve Değerlendirme” olmak üzere üç aşama üzerine şekillendirilmiştir. Her bir oturumda ele alınan konular ve bunlara ilişkin kazanımlar Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Oturumların Konuları ve Kazanımları

Hafta	Konu	Performans Göstergelerinden Yola Çıkararak Belirlenen Kazanımlar
1.	Öğretmenin Bireysel Gücü ve Yetkinliği	- Sahip olduğu kişisel özelliklerin öğretmenlik yaşantısına etkisini fark eder. - Sahip olduğu bilgi, beceri ve duyguların öğretmenlik yaşantısına katkısını fark eder.
2.	Öğretmenin Yaşadığı Zorluklar ve Zorluklar Karşısında Özgüveni	- Öğretmen olduğunda çeşitli zorluklarla karşılaşacağını fark eder. - Zorluklarla mücadele etmede özgüvene sahip olmanın önemini anlar
3.	Öğretmenin İletişim Becerileri	Öğretmenin iletişim becerilerini etkili bir şekilde kullanması gerektiğini fark eder.
4.	Öğretmenin Üst Düzey Becerileri	Üst düzey düşünme becerilerine sahip olmanın öğretmenlik mesleğine etkisini fark eder.
5.	Öğretmenin Kişisel Bakımı	- Öğretmenin kişisel bakımına önem vermesi gerektiğini fark eder. - Öğretmenin sağlığına önem vermesi gerektiğini fark eder. - Öğretmenin temiz olması gerektiğini açıklar.
6.	Öğretmenin Kültürel ve Sanatsal Etkinliklere Katılımı	- Öğretmenin kültür sanat etkinliklerine katılmasının gereğini fark eder. - Öğretmenlerin kültür sanat etkinliklerine katılmama nedenlerini açıklar. - Öğretmenlerin kültür sanat etkinliklerine katılmasını sağlama konusunda çözüm üretir
7.	Öğretmenin Mesleğini Sevmesi	Öğretmenin mesleğini sevmesinin önemini fark eder.

Tablo 3’de ise yedinci haftada uygulanan ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamasına yönelik birer örnek etkinlik bulunmaktadır:

Tablo 3. Yedinci Haftadaki Oturumdan Örnek Etkinlikler

Kazanım	Öğretmenin mesleğini sevmesinin önemini fark eder.
Isınma/Hazırlık Aşaması	Lider katılımcılardan müzik eşliğinde yürüyerek öğretmenlik yapmaya başladıkları ilk günü hayal etmelerini ister. Hangi ilçede, nasıl bir okulda öğretmenlik yapacaklarını, öğrencilerinin kaç yaşında olacağını, meslektaşlarını, evlerini hayal etmelerini söyler. Müzik durduğunda en yakınındaki kişi ile eş olup düşündüklerini paylaşmalarını söyler. Lider katılımcılardan müzik başladığında okuldaki ilk günlerini hayal etmelerini, neler yaşayacaklarını düşlemelerini ister. Müzik durduğunda yine en yakınındaki ile eş olur ve düşlediklerini paylaşırlar.
Canlandırma	Lider katılımcıları beş gruba ayırır. Birinci gruba öğretmenlik yapacakları ilçeyi ilk gördükleri anı, ikinci gruba evlerinde geçirdikleri ilk sabahı, üçüncü gruba görev yapacakları okulu gördükleri ilk anı, dördüncü gruba öğrencileriyle ilk kez karşılaştıkları anı ve beşinci gruba ileride en samimi olacakları öğretmen arkadaşlarıyla tanıştıkları o anı donuk imgeyle sunmalarını ister. Katılımcılara canlandırmanın ardından göreve başlamış bir öğretmeni canlandırmanın onlara ne hissettirdiği sorulur.
Değerlendirme	Lider katılımcılardan gelecekteki öğrencilerine bugün hissettiklerinden yola çıkarak bir mektup yazmalarını söyler. Mektuplarını paylaşmak isteyen katılımcılar dinlenir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Merriam'a göre (2009) nitel bir araştırmada iç geçerliği sağlamak için kullanılan stratejilerden biri yöntem ya da konu ile ilgili uzmanların araştırmayı gözden geçirmesidir. Bu çalışmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla elde edilen bulgular, öğretmen yeterlikleri ve yaratıcı drama alanında uzman üç kişi tarafından okunmuş, ham verilerin temalar ile tutarlılığı değerlendirilmiş ve ilgili önerilerle son haline getirilmiştir. Ayrıca farklı veri kaynaklarıyla elde edilen verilerin ayrı ayrı yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan temaların birbirlerini desteklediği görülmüştür. Bu da araştırmanın iç geçerliğini sağlayan başka bir unsurdur.

Veri toplama süreçlerine yeterli katılımı sağlama, nitel araştırmanın iç geçerliğini artıracak bir diğer stratejidir (Merriam, 2009). Bu çalışmada araştırmacı, uygulayıcı rolüyle katılımcılarla daha fazla vakit geçirebilmiştir. Bunun araştırmacının katılımcılar gözünden olaylara bakma ve onları anlama hususunda katkı sağladığı ifade edilebilir.

Katılımcı görüşlerinden, araştırma dokümanlarından alıntılar yapmak, bulguları kanıtlarla desteklemek anlamına gelir. Bu da araştırmanın dış geçerliğini sağlamada bir strateji olarak kullanılabilir (Merriam, 2009). Bu çalışmada da bulgular bölümünde katılımcılarla yapılan görüşmelerden ve onların ortaya koydukları çeşitli yazılı ürünlerden sıklıkla örnekler sunularak ilgili stratejiyi kullanmak hedeflenmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcıların yedi hafta süresince tuttıkları günlükler çalışma bitiminde toplanmış, günlükler, görüşme kayıtları ve sınıf içi yazılı etkinlikler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Öncelikle tüm veriler okunmuş, araştırmanın amacı doğrultusunda sadeleştirilerek ilgisiz veriler ayıklanmıştır. Tüm veriler, veri kaynaklarına göre tasnif edilmiştir ve içerik analizi yapmaya hazır hale getirilmiştir. Veriler belirlenen kavramsal yapı doğrultusunda analiz edilmekle birlikte yeni temalar ve alt temaların oluşması söz konusu olmuş, süreçte hem tümdengelimsel hem de tümevarımsal bir yol izlenmiştir. Kodlama sürecinde öğretmen yeterliklerinin kişisel gelişimi sağlamaya yönelik performans göstergeleri ve bu göstergelere paralel olarak belirlenen kazanımlardan yararlanılmıştır. Bu süreçte ilk aşamada katılımcıların yazdıkları günlükler çalışmanın amacı doğrultusunda analiz edilmiştir. Katılımcıların günlüklerinde yer alan ifadeler kodlanmış ve bir kod listesi oluşturulmuştur. Bu kodlar temalar altında toplanmıştır. İkinci aşamada görüşme dokümanları kodlanmış ve oluşturulan kod listesi temalar altında toplanmıştır. Üçüncü aşamada ise katılımcı ürünleri içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Üç veri kaynağı ile ayrı ayrı yapılan analiz sonucunda temalar birbirleri ile karşılaştırılıp düzenlenerek son halini almıştır. Araştırma sürecinin başında, öğretmenin kişisel gelişimine yönelik farkındalık kazandırma noktasında yaratıcı dramının öğretmen adaylarını nasıl etkilediğini tespit etmek amaçlanmıştır ancak içerik analizi sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yaklaşımlarında da değişim gözlemlendiği saptanmıştır. Bu çerçevede araştırma sonucunda iki ana tema oluşmuştur. Temalar ve alt temalar Bulgular ve Yorum bölümünde ilgili katılımcı görüşleriyle desteklenerek sunulmuştur.

BULGULAR ve YORUM

İçerik analizi sonucunda elde edilen bulgular “Öğretmenlik Mesleğine Yaklaşım” ve “Öğretmenin Kişisel Gelişiminin Önemi” olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. “Öğretmenlik Mesleğine Yakınlaşma” adlı temanın altında da üç alt tema bulunmaktadır. Bunlar, “Hazır Hissetme”, “Problem Çözme ve Sorgulamaya Yönelme” ve “İstek Duyma”dır. Temalar ve alt temalar katılımcıların görüşmelerdeki, günlüklerdeki ve süreç içerisinde ortaya koydukları yazılı ürünlerde yer alan görüşleriyle örneklendirilerek aşağıda sunulmuştur.

“Öğretmenlik Mesleğine Yaklaşım”

Bu temada öğretmen adaylarının bu süreçte öğretmenlik mesleğine yönelik değişen ya da pekişen duygu ve düşüncelerine değinilmiştir. Burada “Hazır Hissetme”, “Problem Çözme ve Sorgulamaya Yönelme” ile “İstek Duyma” alt temaları yer almaktadır.

Hazır Hissetme

Sınıf öğretmeni adayları öğretmen yeterliklerinin kişisel gelişimi sağlama alt alanının ele alındığı drama sürecinin kendilerini mesleğe hazırladığını belirtmişlerdir. Öğretmen adayları görüşlerini, yaşamadan tecrübe etme, karşılırlarına çıkan sorunları önceden görme, sıkıntılara hazırlıklı olma gibi ifadelerle anlatmıştır. Katılımcıların ilk ikisi birebir görüşmeden diğerleri ise günlüklerinden alınan bu görüşlerinden örnekler aşağıda yer almaktadır:

Zorlukları görmeden önce benim için her şey tozpebeydi. Küçük sevimli bir köy okulunda öğretmen olurum diye düşünüyordum ama drama dersi bazı gerçeklerle yüzleşmemi sağladı. Mesela bakımsız bir lojmanda ya da bir köy okulunda göreve başlayabilirim. Drama bunları görmemi sağladı. Böyle bir şey bilmeden böyle bir okulda göreve başlasam mesleğimden soğuyabilirdim. Bu 7 hafta bana çok şey kattı (K 1).

Öğretmen adayı olarak buradayım ama Doğu'yu hiç düşünmemiştim. O yaşantıyı bilmiyorum. Doğaçlamalar, canlandırmalar sayesinde oraya gittiğimde neler yaşayabileceğimi düşünmeye başladım. Drama derslerinden sonra artık "Yapabilirim, yardım edebilirim oradakilere!" diyorum. O çevreye girebilirim. Benim için en büyük gelişme bu. Şu anda oraya gidecek olsam artık hayal kırıklığına uğramam (K 4).

Bu dersi almayanla aramla fark olacak. Göreve başladığımda tecrübeli olarak başlayacağım. Zorlukları, nelerle karşılaşacağımı gördüm. Bu yönden daha şanslı olduğumu düşünüyorum. Çünkü ben hazırlıkliyım (K 1).

Doğaçlamala, mesleğimizde karşımıza çıkacak birçok şeye hazırlıyor, mesleği tüm yönleriyle anlatıyor. İleride karşılaşacağımız sorunlara şimdiden çözüm üretiyoruz. İleriye yönelik kaygılarımızı dindirmeye çalışıyoruz (K 3).

Bu mesleğin gerçekleriyle daha çok yüzleşiyoruz (K 5).

Mesleğimizle ilgili etkinlikler yapıyoruz. Bence böyle daha verimli oluyor. Çünkü mesleğe hazırlanırken olası durumları görebilmek, onları yaşıyormuşçasına bilmek bizi daha bilinçli yapıyor (K12).

Bu derste öğretmenin yaşayabileceği zorlukları ve bunlar karşısında nasıl davranması gerektiğini gördüm. Oldukça etkilendim, yaşamış gibi hissettim. Bunun için drama dersleri benim için farklı ve özel. Kendimi öğretmenliğe yakın hissettiğim tek ders belki (K 16).

İleride öğretmen olunca karşılaştığımız sorunlar üzerine düşünmemi, empati kurmamı sağladı. Bu gibi durumlar karşısında ne hissedebileceğimi az da olsa fark ettim (K 18).

Sorunları yaşamadan önce bu sorunları görmenin öğretmenlik yaşantımızda bize faydalı olacağını düşünüyorum. Sorunları yaşıyoruz ama bu sorunlar karşısında bizim tepkilerimiz ne olacak, asıl önemlisi bu bence. Doğaçlamalar bize bu konuda nasıl davranmamız gerektiğini açıklıyor, yol gösteriyor (K 22).

Gelecekte ne tür sorunlar yaşayacağımı, bu sorunlara nasıl çözüm bulacağımı biliyorum artık. Bu yüzden mutluyum. Bu dersin bendeki en özel yeri ise öğretmen olmadan mesleğimi tattırdı bana (K 25).

Katılımcıların çoğu sınıf öğretmeni olduklarında yaşayabilecekleri sorunları önceden görmenin ve bunlara çözüm üretmenin kendilerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler ayrıca drama sürecinin karşılacakları sorunların üstesinden gelebilecekleri konusunda onlara cesaret verdiğine de işaret etmektedir. Hissettikleri cesaret onları mesleğe daha yakın hissetmelerine neden olmuştur. Bazı katılımcılar ise bu süreci "yüzleşme" kavramıyla açıklamışlardır. Onlara göre gerçekte karşılacakları ortam hayallerinden farklı olarak zorluklarla dolu olabilecektir. Sınırlı sayıda katılımcı ise yaşayacağı olası sıkıntılardan yola çıkarak alması gereken önlemlerden söz etmiştir. İki katılımcının günlüklerinden alınan ifadeler şöyledir:

Şunu anladım %90 köy okuluna gideceğim. Burada beni sıkıntılar bekliyor ve soba yakmayı acilen öğrenmem lazım. Bu mesleğe gittikçe yakınlaşıyorum (K 5).

Öğretmenin karşılaşıcağı sorunları doğaçlamalarda görmek meslek hayatımda işe yarayacak. Çünkü sorunu çözerken nasıl bir tavır takınacağım görmüş oldum. Aynı zamanda bunlar için hangi becerilere sahip olmam gerektiğini gördüm (K 14).

Görüldüğü gibi öğretmen adayları yaşayacakları olası sorunları önceden görmeyi, bu sorunlara duygusal olarak hazırlıklı olmak, hayal kırıklığına uğramamak, önlemini almak, kaygısını azaltmak, nasıl bir çözüm üreteceğini ve nasıl davranacağını planlamak için önemli bulmaktadır. Böyle bir sürecin onları mesleği anlamaya ve sevmeye daha yakınlaştırdığı söylenebilir.

Problem Çözme ve Sorgulamaya Yönelme

Katılımcıların drama sürecinde öğretmenin karşılaşılabileceği sorunlar karşısında çözüm yolları üretmeye dair adımlar attıkları ve çözüm üretme, mesleğe uygun olma noktasında kendilerini sorguladıkları belirtilebilir. Bu görüşlere yönelik günlüklerden ve bireysel görüşmelerden alınan katılımcı ifadelerinden örnekler Tablo 4'te yer almaktadır:

Tablo 4. *Problem Çözme ve Sorgulamaya Yönelme Alt Temasıyla İlişkili Katılımcı Görüşlerinden Örnekler*

Alt Tema	Katılımcı Görüşlerinden Örnekler
Problem Çözme	O olayın içinde kendimizi düşündük, ben ne yapardım orada olsam diye düşündüm. Yaşayarak öğrendim. Drama ile o sürecin içindeydik, o anı yaşadık. O sorunlara nasıl çözümler getiririz diye düşündük. Canlandırmalarda hep bir çözüm vardı. Hep bir sonuca bağladık. Çözüm yollarını gördük (K 4). Öğretmenin karşılaşılabileceği sorunları ele aldık. Öncesinde bunları çözemeyeceğimi düşünürdüm, öz güvenli olmadığımı ama “mış gibi” davranarak burada onları çözmek, bu sorunları çözebileceğimi gösterdi (K 10). Sorunlar yaşanıyor, bu sorunlara yönelik bir şey yapılmıyor. Yaşanan sorunlara çözüm üretemiyoruz ama bu doğaçlamalarla çözüm ürettik ve küçük küçük adımlar attık gibi geldi bana (K 11). Canlandırırken başımıza gelebilecek olayları önceden kafamızda canlandırarak çözüm önerileri bulmaya çalıştık (K 23). Sorunları düşünmek, çözüm yolu bulmak bu dersin en büyük kazancı (K 25).
ve Sorgulamaya Yönelme	Ben bu döneminin başından beri bu dersin bize önemli katkısının problem çözme becerisini kazandırmak olduğunu düşünüyorum. Artık bunu fark etmeden yaptığımı düşünüyorum. Bir sorun olduğunda ne yapmamız gerektiğini biliyoruz. Bu dersimizde sorunlara karşı elimiz kolumuz bağlı kalmayı değil de sorunları aşmayı öğrendik (K 28). Öncesinde her şey bende tozpembeydi. Okulu bitireceğiz, göreve gideceğiz ve böyle devam edeceğiz diye düşünüyordum. Bir takım zorlukların, Türkçe bilmeyen öğrencilerle karşılaşmak, köye gitmek gibi, olacağının farkındaydık ama hallederiz diye düşünüyordum. Ancak bunlar karşısında yapabileceklerimiz konusunda fikrimiz yoktu. Bu süreç içerisinde bütün arkadaşlar kendi düşüncelerini sergiledikleri için farklı fikirler çıktı ve pek çok farklı sorunun yanında bir o kadar da çözüm yolu üretildi. Süreç sonunda nelerle karşılaşabilir, neler yapabilirim, yapmasam neler olur konusunda bir fikir oluştu (K 30).

Kendimi tanımamı sağladı. Ben neden öğretmen olmayı istedim, bu sorunun cevabını bilmiyordum ama süreçte kendi özelliklerimi düşünerek bu soruya cevap vermeme sağladı. Kendimi sorguladım. Bu soruyu kendime hiç sormamıştım. Acaba neyi seviyorum, niye seçtim bu mesleği (K 1).

Eskiden çoğu şeyi görmek istemiyordum. Ben yapabilir miyim köyde diyordum. Bu süreçte arkadaşlarıma baktım. Onların yaklaşımlarına bakarak kendimi değerlendirdim. Böyle bir durumda ben ne yapardım dedim (K 4).

Yapmış olduğumuz etkinliklerin etkili olduğunu düşünüyorum. Doğaçalarda ben kendime soruyorum ben ne yapardım. Her yorumda doğaçlamada başka şeyler düşündüm ya da kapıdan çıkarken. Bu önemliydi (K 4).

O dersten sonra kendime sordum ben ne kadar problem çözen biri miyim. Öyleysen öğretmenlik yaşantıma da bu yansiyacak eğer öyle değilse ne yapabilirim, hangi çıkış yollarını bulabilirim diye sorduğumu hatırlıyorum (K 11).

Ne kadar kendime öz güvenli olursam, iyi iletişim kurarsam sorunlarla baş edebilirim diye düşündüm. Olmayan öğrencilerim üzerinden tasarlıyorum ne yaparım sınıfta diye, nasıl karşılarına çıkarım derste neler yapabilirim diye... Bu tür sorgulamalar yapmama vesile oldu bu ders (K 11).

Kendimi sorgulamamı sağladı. Acaba ben iyi bir öğretmen olabilir miyim?, Öğretmen olabilir miyim?, diye. Bu kadar seviyor muyum diye (K 15).

Yukarıdaki görüşlerden yola çıkarak bazı katılımcıların öğretmen olduklarında yaşayacakları olası sorunları tanıma, bu sorunlarla nasıl baş edebileceği üzerine düşünme şansı buldukları söylenebilir. Bununla birlikte doğaçlamalar yoluyla çözüm üretmenin diğerlerinin önerilerini görme, bu önerileri değerlendirme ve öğretmenlik mesleğine daha gerçekçi bakmayı sağladığı ifade edilebilir.

Katılımcılar drama sürecinde öğretmenlik mesleğine, bu meslekte karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların karşısında nasıl davranacaklarına ilişkin sorgulamaya yöneldiklerini de anlatmışlardır. Katılımcılar bu süreçte daha önce kafa yormadıkları ya da yüzleşmek istemedikleri sorularla karşılaşmışlar ve arkadaşları ile kendilerinin bu sorulara verdikleri cevapları kıyaslamışlardır. Süreç onları zaman zaman yeni sorulara, zaman zaman da bu soruların cevabına ulaştırmıştır. Drama süreciyle birlikte meslekleri ile ilgili problemlere çözüm odaklı bakmaya ve bu mesleği ve bu meslek içinde kendilerini sorgulamaya yöneldikleri belirtilebilir. Bu sorgulamanın da onları mesleğe duygusal olarak yakınlaştırdığı, bununla birlikte hem mesleğini hem de mesleğine yönelik kendi duygularını daha yakından tanımaya olanak verdiği söylenebilir.

İstek Duyma

Bazı katılımcılar bu sürecin, mesleğe olan sevgilerini pekiştirdiğini ve mesleğe yönelik olumlu duygular hissetmeye başladıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcılar, görüşlerini yazılı etkinlikler ve günlüklerinden alınan aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir:

Önceleri mesleğimi sevmiyordum, yeterli olacak mıyım diye düşünüyordum. Ama ilk günümü, sınıfta ders anlattığımı hayal ettiğim etkinlik beni çok etkiledi. O an anladım öğretmen olmak istediğimi, bu mesleği sevdiğimi...Mesleğimle ilgili "İyi ki..." ile başlayan cümleyi bu etkinlikten sonra kurdum (K 4).

Neler yaşayacağını somut olarak gördüğümde biraz daha ısınıyorum mesleğime (K 5).

Bu dersten sonra daha iyi anladım "Neden öğretmenlik?" sorusunun cevabını. Öğretmen olmayı istediğimi fark ettim (K 11).

Fatma Turan gibi öğretmenlerin hikâyelerini duymak beni şevklendiriyor. Vay canına mesleği sevince akıl almaz şeyler yapılabiliyormuş! Harika, bu öğretmen gibi olmak istiyorum. Pozitif düşünceler sardı beni (K 15).

Bu dersi almadan önce öğretmenliği yapamam, gibi geliyordu, çok sevemem gibi geliyordu. Dersi aldıktan sonra yavaş yavaş kendi özelliklerimi ve öğretilerde

olması gereken özellikleri keşfederek kendime güven duymaya başladım. Ben de yapabilirim diye düşündüm (K 15).

İlk defa kendimi mesleğini içselleştirmiş ve çok seven bir öğretmen olarak hissettim (K 17).

Öğretmenlik mesleği ancak bu kadar gerçekçi anlatılabildi. İlk defa bu derste “Öğretmen olacağım ben ya!” dedim (K 19).

Bu ders sayesinde bana tekrar öğretmenlik sevinci geldi (K 23).

Katılımcıları mesleğe yönelik duygularını, gelecekteki öğrencileri ile ilgili kurdukları hayalleri ve bu hayalleri yansıttıkları canlandırmaların etkilemiş olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte örnek olaylar içinde sunulan olumlu öğretmen figürlerinin de katılımcıları motive ettiği belirtilebilir. Bu ifadeler aynı zamanda öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu duygular hissettirmede yaratıcı dramının diğer derslerden farkını da ortaya koymaktadır.

“Öğretmenlik Mesleğine Yaklaşım” temasıyla ilişkili olarak katılımcıların mesleğe kendilerini hazır hissettiklerinden, öğretmen olma konusunda istek duymaya başladıklarından, problem çözmeye ve sorgulamaya yöneldiklerinden söz edilebilir. Tüm bunların onları öğretmenlik mesleğine yakınlaştırdığı ve mesleğe yönelik olumlu bir yaklaşım geliştirmelerine yardımcı olduğu belirtilebilir.

“Öğretmenin Kişisel Gelişiminin Önemi”

Bu tema başlığı çerçevesinde sınıf öğretmeni adayları, öğretmenin kişisel gelişiminin altında yer alan özelliklere yönelik olarak neleri fark ettiklerini ve çıkarımlarını belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin veriler daha çok günlüklerden elde edilmiştir. Günlükler dışında yazılı etkinlik ve görüşmelerden de alıntılar yer almaktadır. Tablo 5’ te drama sürecinde ele alınan öğretmen genel yeterliklerinden kişisel gelişimi sağlamaya ilişkin yeterlik alanları ile katılımcıların bu alandaki farkındalıklarına ilişkin ifadelerinden örnekler bulunmaktadır:

Tablo 5. Ele Alınan Kazanımlar ve Katılımcıların Kazanımlar Doğrultusundaki Farkındalıkları

Kişisel Gelişimi Sağlama Alt Alanına İlişkin Ele Alınan Kazanımlar	Katılımcı Görüşlerinden Örnekler
Sahip olduğu kişisel özelliklerin öğretmenlik yaşantısına etkisini fark eder.	Öğretmenin sahip olduğu özelliklerle yaşadığı sorunları çözebileceğini gördüm (K 9).
Sahip olduğu bilgi, beceri ve duyguların öğretmenlik yaşantısına katkısını fark eder.	Bir öğretmenin eğitime bakış açısını, sorunlar karşısında takındığı tavra, sahip olduğu niteliklerin ne kadar etkilediğini gördüm (K 16). Yaptığımız canlandırmalar bana şunu düşündürdü: Öğretmenler aile ile, veliyle, toplumla etkileşim içinde olduğundan pek çok sorunla karşılaşabilir. Öğretmenin yapması gereken bazı kişisel özelliklerini ve becerilerini kullanarak sorunların üstesinden gelmek (K 17).
Öğretmen olduğunda çeşitli zorluklarla karşılaşacağını fark eder.	Canlandırmalar arasındaki fark öğretmenin özgüveninin önemini gösterdi. Özgüveni olan öğretmenler güçlüklerle baş edebilirler (K 9).
Zorluklarla mücadele etmede özgüvene sahip olmanın önemini anlar.	Farkındalık, sorumluluk, cesaret, kendini olduğu gibi kabullenmenin özgüveni tanımlayan kavramlar olduğunu bulduk. Öğretmenin özgüvene sahip olunca pek çok sorunu çözdüğünü gördük (K 14). Canlandırmalarda anladık ki öğretmenin dimdik, kendine güvenerek bir şeyler yapması çok önemliymiş (K 23). Buradan şu sonucu çıkardık: Özgüven ve dik duruş her zorluğun üstesinden gelmek için yeterli bir özellik (K 27).
Öğretmenin iletişim becerilerini etkili bir şekilde kullanması gerektiğini fark eder.	Bugün fark ettim ki, öğretmen için iletişim kurmak gerçekten çok önemli. Öğretmen öğrencisiyle iletişime geçmeden yargılsa onu sadece etiketlemiş olur. Eğer öğretmen öğrencisini etkin bir şekilde dinlerse, iletişime geçerse ortadaki istenmeyen davranışın nedenini de belirler ve çözüm yolu bulur. Eğer öğrencisini etiketlerse bu hem çocukta derin izler bırakır hem de

Üst düzey düşünme becerilerine sahip olmanın öğretmenlik mesleğine etkisini fark eder. Öğretmenin kişisel bakımına önem vermesi gerektiğini fark eder. Öğretmenin temiz olması gerektiğini açıklar.	istenmeyen davranışın önüne geçmez (K 2). Bu derste etkili iletişim için öğrencilerin davranışlarının nedenlerini dinlemek gerektiğini düşündüm (K 4). Bugün fark ettim ki, öğrencilere karşı kuracağım cümleler üzerinde daha fazla düşünmeliyim. Onların ben böyle söylediğimde neler düşünebileceğini göz ardı etmemeliyim. İletişime açık bir öğretmensem eğer bunun jestlerime, mimiklerime, vücut dilime yansımaları lazım (K 13). Canlandırmalardan çıkardığım sonuç: Öğretmen eleştirel düşünmeli, çözüm üretmeli (K 12). Bu dersi aldıktan sonra ülkemizdeki yoksunluklardan dolayı öğretmenin üst düzey düşünme becerilerine sahip olması gerektiğini anladım. Öğretmede olması gereken en önemli özelliklerden üst düzey düşünme becerileri (K 15). Öğretmenin kişisel bakımının önemli olduğunun farkına vardık (K 3). Bu ders bende çok büyük bir farkındalık yarattı. Bir öğretmen temizlik konusunda öğrencilerine örnek olmalı (K 11).
Öğretmenin kültür sanat etkinliklerine katılmasının gereğini fark eder. Öğretmenlerin kültür sanat etkinliklerine katılmama nedenlerini açıklar. Öğretmenlerin kültür sanat etkinliklerine katılmasını sağlama konusunda çözüm üretir.	Bu dersten sonra öğrenciler için bir model olmam gerektiğini ve bunun için kültür sanat etkinliklerine sadece kendim için değil onlar için de gitmem gerektiğini anladım. Öğrendiklerimi çocuklarla paylaştım. Eskiden bireysel düşünürdüm, kendim için giderdim. Şimdi onlara bir şeyler katmak için de giderim. Eskiden maddiyat gibi sebepler öne sürebilirdim ama şimdi böyle bahaneler uydurmam gibi geliyor öğretmen olduğumda (K 1). Kişisel gelişim sürecinde sadece kendimi değil artık çocukları da düşünüyorum. Artık sınıf dışına çıkarmak gerektiğini düşünüyorum onları. Sadece bilgi aktarmamak gerekiyor. Piknik, gezi aktiviteleri, tiyatro. Bunları yapma konusunda eskiden o kadar cesaretli değildim. Şimdi o cesareti kendimde buluyorum (K 4). Bu etkinlikte birçok kültür sanat etkinliği olduğunu fark ettim. Öğretmen olduğumda hem katılan hem de düzenleyen olmam gerektiğini fark ettim (K 7).
Öğretmenin mesleğini sevmesinin önemini fark eder.	Bu doğaçlamalardan çıkarımım şunlar oldu: Öğretmenler kendilerini psikolojik olarak rahatlatmak için bu tür etkinliklere katılmalı. Ayrıca yaratıcılıkları da gelişir (K 20). Mesleği sevmenin ne kadar önemli olduğunu gördüm. Öyle olmazsa öğretmen bu meslekten verim alamaz. Ne kendisi ne de öğrencileri için. Önemli olan sevmek (K 1). Anladım ki bu mesleğin ilk şartı mesleği ve öğrencileri sevmek (K 3). Öğretmenin mesleğini sevmediğinde olan sorunları nasıl daha fazla sorun haline getirdiğini gördüm (K 14).

Yukarıdaki örneklerden yola çıkarak katılımcıların çoğunun, öğretmenin üst düzey düşünme ve iletişim becerileri ile özgüvene sahip olması gerektiğine yönelik farkındalık kazandıkları söylenebilir. Bununla birlikte öğretmenin kültür sanat faaliyetlerine katılmasının ve kişisel bakımına yönelik özeninin önemli olduğunu fark ettikleri de belirtilebilir. Öğretmenin sahip olması gereken bu niteliklerin aynı zamanda öğrenciler için de önemli olduğu düşüncesi de bu farkındalıklar arasına eklenebilir. Katılımcılardan bazıları ise ele alınan yeterlik alanlarına ilişkin öğretmen olduklarında neler yapabileceklerine ilişkin görüşlerini de ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise bu süreçte öğretmenin pek çok özellik ve beceriyi taşıması gerektiğini anlamıştır. Aşağıda bu görüşe paralel ifadelerden ilk ikisi ders esnasında yapılan yazılı etkinlikten diğeri ise birebir yapılan görüşmeden alınan örnekler yer almaktadır:

Bugün fark ettim ki, bir öğretmenin kendini birçok alanda yetiştirmesi gerekir. Özellikle bireyleri daha iyi anlaması, kendini onların yerine koyması, herkese ilgi göstermesi, konusunda uzman olması gerekiyor. Öğretmenlik öyle görüldüğü gibi basit bir meslek değildir (K 9).

Bugün fark ettim ki, öğretmen olmak birçok yönden “tam” olmayı gerektiriyor. Yani sadece bilgili olmak değil, insanlara değer verebilme, empati kurma, gerektiğinde çocukla çocuk olma ve en önemlisi onları dinleyip önemli ve değerli olduklarını onlarını hissettirmek (K 29)...

Öğretmenlere karşı toplumda çok ön yargı var. Eskiden buna çok takıyordum, üzülüyordum ama şimdi o kadar takmıyorum. Çünkü öğretmenlik sadece bilgi aktarmak değil. Sorumluluğumuz, birikimimiz, kişisel gelişimimiz, teknolojiye hâkimiyetimiz, gündemi bilmemiz gerekiyor. Sorumlu olduğumuz pek çok insan var. Bu yüzden önemli bir meslek. Kişisel olarak beni engellerdi insanların bunlarla ilgili düşündükleri. O engeli aştım bu süreçte. Bana böyle katkısı oldu (K 10).

Öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkarak, önyargılarının aksine öğretmenlik mesleğinin uzmanlık gerektirdiği ve bilgiyle donanık olmasından öte bir takım duyuşsal özelliklere ve becerilere sahip olması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Katılımcılar, öğretmenin kişisel gelişimini sağlamasının önemine ilişkin farkındalıklarının yanında mesleğe başlamadan önce bir öğretmen adayı olarak bu konudaki eksikliklerini ve şimdiden yapmaları gerekenleri de belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu farkındalıklarına ilişkin ifadeler günlük, yazılı etkinlik ve görüşmeden alınan örneklerle aşağıda yer almaktadır:

Sorunların üstesinden gelebilmek için üst düzey düşünme becerilerine, kararlılığa, özgüvene ve onun altında yatan özelliklere sahip olmam gerektiğini biliyorum. Eğer bunlara sahip olursam bu sorunların üstesinden geleceğimi biliyorum. Kendimi hangi alanda geliştireceğimi biliyorum. Drama bana pes etmemeyi öğretti (K 1).
Bu dersten önce zamanın olmadığından yakınıp kültürel aktivitelere pek fazla zaman ayırmıyordum. Şimdi ise bu yakınmayı bırakıp bu içinde bulunduğum zamanı değerlendirmeyi düşünüyorum (K 9).

“Kültürel etkinliklere ne kadar az katılıyordum.” dedim. Öğretmen olacağım. Burada az zamanım kaldı, kendimi daha fazla geliştirmem gerekiyor diye düşündüm. Ben tiyatro vs. giden biri değildim ama bu dersten sonra gitmeye başladım. Anneme ve kendime tiyatro bileti aldım. Bunun ne kadar katkı sağlayacağını gördüm (K 10).
Öğretmeninde bulunması gereken özellikler üzerinde durduk. Bunu yaparken aslında kendi özelliklerimizin farkına varıyoruz, eksiklerimizi görüyoruz. Kendimizi yetiştirmeye ilk adımı atıyoruz. Bu etkinlikler sonrasında öğrencilik döneminde katılabilecek her türlü kültür sanat etkinliğine katılmam gerektiğini fark ettim (K 14).

Üst düzey düşünme becerilerinin bende eksik olduğunu gördüm (K 14).

Öğretmenin kitap okumasının da önemli olduğunu anladım. Ben de daha fazla kitap okumaya başladım (K 15).

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı olarak kendimizi çeşitli alanlarda yetiştirip çok yönlü olmamız gerektiğini düşündüm (K 17).

Öğretmen adayının kendisini geliştirmesi ve kendini iyi hissetmesi açısından kültürel faaliyetlere katılması gerektiğini düşündük (K 23).

Bütün derslerin başındaki konuşmalarımızda kendimi eleştirip hemen bir plan hazırlayarak çalışma düzenimi yeniden şekillendiriyordum (K 26).

Öğretmen adayları kültür sanat etkinliklerine katılma ve üst düzey düşünme becerileri konusundaki eksiklerinden ve bu eksikleri nasıl giderebileceklerinden söz etmişlerdir. Kimi aday eksiklerini giderme konusunda kendini motive ederken kimisi de çözüm önerilerini uygulamaya koymuştur. Görüldüğü üzere yaratıcı drama süreci öğretmen adaylarına öğretmenin kişisel gelişiminin önemini anlamada katkı sağlamıştır. Katılımcıların birebir görüşmelerden alınan aşağıdaki ifadeleri ise yaratıcı dramının bunu nasıl sağladığına yönelik bir açıklama niteliğindedir:

Bize öğretmen materyal tasarlar, öğretmen iletişime geçer deniliyor diğer derslerde. Böyle söylenince akılda kalmıyor, yaşama aktarılmıyor. Ama dramada biz yaşayarak öğreniyoruz, olayın içinde oluyoruz (K 10).

Özgüven, yaratıcılık, problemlere çözüm getirme konusunda bana katkısı oldu. Sınıf yönetimi, materyal tasarımı gibi başka derslerde de bunları konuştuk. Öğretmen özgüvenli olmalıdır, problem çözmelidir dedik hep. Ama bu derste gibi katkı sağlamadı. Sorunlara nasıl çözüm bulacağımız konuşulmadı. Bu ders sadece doğaçlamalarla değil görsel olarak da aklımda kaldı (K 11).

Başka bir derste olsaydı kuru bilgi verilirdi ama bu derste zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak bir faaliyete geçme söz konusuydu. Yaratıcı drama çok etkili kişisel gelişimin anlatılmasında (K 15).

Öğretmenin kişisel gelişimi konusunun ele alınmasında en doğru ve etkili yöntemlerden biri drama. Çünkü sözel olarak anlatılsa yeterli olmazdı. Hayatla bütünleştirilmesi, uygulamaya geçirilmesi için drama olmalı (K 30).

Katılımcıların bir kısmı, yaratıcı dramanın yaşayarak öğrenmeyi desteklediğinden öğretmenin kişisel gelişimine yönelik farkındalık sağlamak amacıyla kullanılabileceğini belirtmiştir. “Öğretmenin Kişisel Gelişiminin Önemi” adlı temada öğretmen adaylarının öğretmenlerin kişisel gelişimlerini farklı boyutlarıyla sağlamaları gerektiğini ve kişisel gelişim konusunda eksiklerini fark ettikleri ve bu farkındalığa ulaşmada drama dersinin katkısından söz ettikleri belirtilebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sınıf öğretmeni adayı katılımcılar, yaratıcı dramanın öğretmen olduklarında karşılıklarına çıkabilecek sorunlara hazırlıklı olma ve bu sorunların çözümlerini bulma konusunda yol gösterici olduğunu düşünmektedir. Nitekim Demir’in (2012) “Sınıf Öğretmeni Adaylarına Kırsal Kesim Sosyal Yaşam Becerilerini Kazandırmada Yaratıcı Dramanın Etkisi” adlı araştırmasında da öğretmen adayları, atandıkları köy ve kasabalarda neler yapabileceklerini önceden gördükleri için yaşayabilecekleri sıkıntıların önüne geçme imkânı bulabileceklerini, öğretmenlik mesleğine karşı ilgilerinin arttığını, mesleğe başladıklarında işe yarayacak bilgiler edindiklerini, köyde bulunmadan köyle ilgili değişik deneyimler yaşamalarının bir avantaj olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının görüşlerinde bu durumun ön plana çıkması, öğretmen yetiştirme sürecinde neye ihtiyaç duyduklarının da bir göstergesi olabilir. Onlar için pek çok derste verilen kuramsal bilgilerin ve karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin sunulan sözel ifadelerin yetersiz kaldığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının bilgilerini destekleyecek yaşantılara, bir öğretmenin günlük hayatında ne gibi problemlerle karşılaşabileceği ve nasıl davranabileceği konusunda fikir üretmeye, yol bulmaya ve böylece belirsizliğe karşı biraz da olsa rahatlamaya ihtiyaç duydukları ifade edilebilir. Bu noktada yaratıcı dramanın rolünden söz edilebilir. Nitekim Adıgüzel’e göre (2010) yaratıcı dramayla özellikle rol oynama ve doğaçlamalar sırasında katılımcı, günlük yaşamda karşılaşacağı toplumsal sorunları deneyimleme ve gerçek yaşamda içinde olacağı sonuçları yaşamadan öğrenme şansı elde eder.

Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlardan biri de öğretmen adaylarının karşılaşabilecekleri sorunları aşabileceklerine yönelik inançlarının arttığı yönündedir. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek üzere dramaya dayalı mesleki gelişim programlarından yararlanan araştırmacılar, bu programın öğretmenlerin karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilmeleri ve amaçlarına ulaşmada gösterdiği kararlılığa işaret eden özyeterlik algılarının arttığını belirtmektedir (Cawthon & Dawson, 2009; Lee, Cawthon & Dawson, 2013).

Yaratıcı dramanın yaşantı odaklı olmasının öğretmen adaylarına duyuşsal boyutta da katkı sağladığı söylenebilir. Bu bulgu Özdemir’in (2003) yaratıcı dramanın sınıf öğretmeni adaylarının duyuşsal zeka gelişimlerine ve Şimşek’in (2013) yine sınıf öğretmeni adaylarını duyuşsal duyarlılık düzeylerine katkı sağladığını ortaya koyan araştırmalarla örtüşmektedir. Bu noktada öğretmen adaylarının mesleklerine olan sevgilerini hatırladıkları ve mesleğe duyuşsal olarak biraz daha yakınlaştıkları belirtilebilir. Bu durum, canlandırmalarda öğretmen olduklarında yaşayacakları olumlu durumları görmeleri, olumlu duyuşları hissetmeleri, sorunların çözümlenebileceğini gözlemlemeleri ve böylece kaygılarının azalmasıyla ilişkilendirilebilir. Nitekim adayların sadece bilgiyle donanmak değil mesleği sevmek, kendini

öğretmen olarak hissetmek, mesleğe ilişkin umutlar beslemek ve hayal kurmak gibi duyuşsal durumları yaşamaları da önemlidir. Bu sebeple öğretmen yetiştirme sürecinde yer alan derslerin içeriklerinin yaşantı odaklı olarak düzenlenmesi ve öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin duygularının önemsenmesi bunun için de yaratıcı dramadan yararlanmanın önemi vurgulanabilir. Nitekim öğretmenlik mesleğinin nitelikli biçimde yürütülmesinde mesleğini sevme, kendini adama, kendine güven gibi duyuşsal özellikler önemli rol oynamaktadır. Genel olarak, öğretmen adaylarının nitelikli ve yeterli biçimde yetişmelerinde ilk yıldan itibaren öğretmenlik mesleğini sevmelerini ve benimsemelerini sağlayacak duyuşsal özellikleri ön plana çıkaracak etkinlik ve uygulamalara yer verilmelidir (Özdemir, 2008).

Bu çalışmanın bir diğer sonucu ise öğretmen adayı katılımcılarda öğretmenin kişisel gelişiminin önemine yönelik oluşturduğu farkındalıktır. Katılımcıların öğretmen yeterliliklerinden kişisel gelişimi sağlama alt alanında yer alan pek çok özelliğın önemini, gereğini hissettikleri belirtilebilir. Bunun yanında katılımcılar bu konudaki eksiklerini, eksiklerine yönelik neler yapabilecekleri, öğretmen olduklarında bu çerçevede öğrencileriyle birlikte ya da bireysel olarak nasıl bir yol izleyeceklerini de düşünmüşlerdir. Nitekim öğretmen adayları hizmet öncesi eğitim süresince kendilerini sürekli geliştirmeleri gerektiğinin, hayat boyu eğitime muhtaç olduklarının ve bu eğitimin öğretmenlik yaşantıları boyunca devam etmesi gerektiğinin farkına varmalıdırlar (Özoğlu, 2010).

Sınıf öğretmeni adayı katılımcıların meslek hayatlarında karşılaşılabilecekleri sorunlara ilişkin problem çözmeye ve sorgulamalar yapmaya yönelmeleri de bir diğer sonuçtur. Süreç içinde yapılan doğaçlamaların ve doğaçlamalar üzerinden yürütülen tartışmaların bu sonucun oluşumuna katkı sağladığı söylenebilir. Katılımcı bir diğerinden ya da örnek olaylarda sunulan öğretmenlerden yola çıkarak sıklıkla “Ben olsam?” sorusunu kendine yönelmiştir. Bu sorunun onu probleme farklı açılardan yaklaşmaya ve problem karşısında kendisinin durduğu noktayı sorgulamaya sevk ettiği ifade edilebilir. Bu sonuç, yaratıcı dramının sorgulama, problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerini kazandırmak için uygun bir ortam oluşturduğunu gösteren araştırmalarla örtüşmektedir. Saçlı'nın (2013) beden eğitimi öğretmeni adayları ile otuz saat süren yaratıcı drama çalışmaları sonunda adayların, kendini eleştirme, karar verme, mantıklı gerekçeler sunma, farklı çözümler üretme boyutlarıyla eleştirel düşünme becerilerini geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Bunun yanında Karagenç'in 2011 yılında çocuk gelişimi bölümünde okuyan üniversite öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada da öğrenciler yaratıcı dramının, farklı görüşlere açık olma, doğru kararlar verebilme, kendi düşüncelerini denetleme, farklı bakış açıları geliştirme, görüşlerini açıklayabilme, sorunlara yönelik akılcı çözümler üretme gibi eleştirel düşünme becerilerine yönelik katkılarına dile getirmiş ve bunda etkin katılımın canlandırmaların ve fikir paylaşımlarının etkisi olduğunu eklemiştir. Bu noktada öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerinin kişisel gelişim alanında yer alan stresle başa çıkma yollarını bilme ve kullanma, üst düzey düşünme becerilerine sahip olma ve bunları kullanma konularındaki yeterlik düzeylerinin yükseltilmesine önem verilmesi gerektiği belirtilebilir (Yeşilyurt, 2013).

Katılımcılar bir öğretmen adayı olarak kişisel gelişimleriyle ilgili kendilerinde eksik buldukları noktaları da belirtmişlerdir. Ayrıca kendi özelliklerini tanımlarına ve bu özelliklerin öğretmenlik mesleği ile bağınının kurulmasına yönelik bir adım attıkları da ifade edilebilir. Bu anlamda yaratıcı dramının bir ayna görevi görmüş olduğu söylenebilir. Örnek olaylar, canlandırmalardan çıkan sonuçlar ve diğerleri, katılımcının eksikliğini görmesine, telafi edebilmek için yapabileceklerini düşünmesine ve kendini yeniden tanımasına yola açtığı ifade edilebilir. Yeğen'in (2009) matematik öğretmeni adaylarıyla yaptığı bir araştırma da bu görüşleri destekler niteliktedir. Bu çalışmada adaylar, yaratıcı dramının katkısını kendini tanıma, yetenekleri keşfetme ve ayrıntılı düşünme şeklinde sıralamışlardır.

Son olarak katılımcılar öğretmen yeterliklerinin kişisel gelişimi sağlama alt alanına yönelik farkındalık kazandırmada yaratıcı drama yönteminin uygulanmasının önemi üzerinde durmuşlardır. Adaylar bu noktada yaşayarak öğrenmenin, canlandırmaların ve tartışma ortamlarının etkisini vurgulamışlardır. Öğretmen adaylarıyla yapılan başka araştırmalarda da adaylar yaratıcı dramının katkılarına ilişkin görüş beyan etmişlerdir. Bu araştırmalardan biri

Çukurova Üniversitesi'nde sınıf öğretmeni adaylarıyla yürütülmüştür. Adaylar drama dersi sonrası yaratıcı dramanın, merak uyandırdığını, içsel güdülemeyi sağladığını ve bilgi depolamaktan uzak olduğunu belirtmişlerdir (Kaf Hasırcı, Bulut ve Saban İflazoğlu, 2008). Başka bir araştırma Yücel Toy (2012) tarafından Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğretmen adaylarıyla yürütülmüş, Gelişim ve Öğrenme dersinin öğrenme kuramları yaratıcı drama dersiyle işlenmiştir. Öğretmen adayları süreç sonunda soyut kavramların somutlaştığına ve kuramların gerçek hayatla ilişkisinin kurulabilmesine vurgu yapmışlardır. Bununla birlikte 2007 yılında iki yüz doksan dört sınıf öğretmeni adayıyla yürütülen bir araştırmada, adaylardan sınıf öğretmenliği programında yer alan derslerin işevurukluğunu sıralamaları istenmiş; drama ilk beş dersin içinde yer almıştır (Kılıç ve Acat, 2007).

Bu araştırma sonucunda katılımcıların, öğretmenlik mesleğine duygusal olarak yakınlıklarını ve öğretmenin kişisel gelişiminin önemini fark ettikleri söylenebilir. Bu iki ana eksen çerçevesinde ise kendilerini tanıma, sorgulama, kişisel gelişimindeki eksikleri fark etme, kendilerini mesleğe hazır hissetme gibi değişimlerden söz edilebilir.

ÖNERİLER

Öğretmen yetiştirme sisteminde, öğretmen yeterliklerinin ne olması gerektiğini tespit etme, bu yeterliklere göre hangi derslerin verilmesi gerektiğini saptama ve bu yeterliklerin kazandırılması için ders içeriklerini uygun şekilde düzenleme süreçlerinin birbirlerinden ayrı düşünülmemesi gerekir. Öğretmen yetiştirme sürecinde ders içerikleri öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmeli, kuramsal bilgiler uygulamalarla zenginleştirilmelidir. Bu noktada yaratıcı drama yönteminden öğretmen yetiştirme düzeyindeki mesleğe yönelik her derste yararlanılabilir.

Öğretmen yetiştirme sürecinde yer alan dersler öğretmen adaylarının öğretmen olduklarında karşılaşacakları problemleri ve olası çözümlerini de içermelidir. Bu süreçte adayların etkin katılımı oldukça önemlidir. Bununla birlikte öğretmen yeterlikleri ve öğretmenlikte karşılaşılan sorunlar gibi derslerde öğretmen yetiştirme programlarında yer almalı, bu dersler var ise içerikleri adayın etkin katılımına göre şekillendirilmelidir.

Öğretmenin yetiştirme sürecinde mesleki bilgi ve becerileri edindirmek ön plana çıkarılırken öğretmenin kişisel gelişiminin önemi unutulmamalıdır. Bu sebeple ilgili derslerde kişisel gelişimin önemi etkinlikler yoluyla vurgulanmalıdır. Yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının ileride derslerinde kullanacakları bir yöntem olması dışında kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak bir araç olduğu unutulmamalıdır.

Öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının mesleğe olan ilgi ve sevgisi yani meslekle olan duygusal bağı ihmal edilmemelidir. Bu amaçla yaratıcı drama derslerinden yararlanılabilir. Bununla birlikte diğer ders içerikleri de öğretmen adayının duygusal özelliklerine hitap edecek şekilde düzenlenebilir. Öğretmen yetiştiren her fakültede yaratıcı drama dersi olması ve bu dersi verecek yetkin kişilerin bulunması sağlanmalıdır. Bu dersin içeriğinde ise öğretmen sorunlarına, öğretmenlerin karşılaşabileceği durumlara ilişkin örnek olay ve doğaçlamalara yer verilebilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, H. Ö. (2010). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayınevi.
- Alkan, C. (2000). Meslek ve öğretmenlik mesleği. İçinde V.Sönmez (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (ss. 191-219). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cawthon, S., & Dawson, K. (2009). Drama for schools: Impact of a drama-based professional development program on teacher self-efficacy and authentic instruction. *Youth Theatre Journal*, 23, 144-161.
- Creswell, J. W. (2009). *Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches*. USA: Sage Publications.

- Demir, K. (2012). *Sınıf Öğretmeni adaylarına kırsal kesim sosyal yaşam becerilerini kazandırmada yaratıcı dramanın etkisi*. Yayınlanmamış Bitirme Projesi, Çağdaş Drama Derneği, Ankara.
- Erden, M. (2008). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Kaf-Hasırcı, Ö., Bulut, M. S., ve Saban-İflazoğlu, A. (2008). Öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersinin bireysel ve akademik kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3 (6), 63-81.
- Karagenc, S. (2011). *Yaratıcı drama yöntemiyle üniversite öğrencilerinde eleştirel düşünme eğilimleri konusunda farkındalık oluşturma*. Yayınlanmamış Bitirme Projesi, Çağdaş Drama Derneği, Ankara.
- Kereks, J., & King, P. K. (2010). The king's carpet: Drama play in teacher education. *International Journal of Instruction*, 3 (1), 39-60.
- Kılıç, A., ve Acat, B. M. (2007). Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin gereklilik ve işe vurukluk düzeyi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 21-37.
- Lee, B., Cawthon, S., & Dawson, K. (2013). Elementary and secondary teacher self efficacy for teaching and pedagogical conceptual change in a drama base professional development program. *Teaching and Teacher Education*, 30, 84-98.
- Mc Caslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. USA: Pearson Publication.
- Merriam, S.B. (2009). *Qualitative research a guide to design and implementation*. San Francisco: John Wiley.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *Öğretmen mesleği genel yeterlikleri*. Ankara: MEB.
- Morgan, A. (1975). Drama and teacher education. *South Pacific Journal of Teacher Education*, 3 (3), 40-43.
- Ömeroğlu, E. (2002). Okul öncesi öğretmenin niteliğinin geliştirilmesinde yaratıcı drama eğitiminin rolü. İçinde H.Ö. Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı drama 1985-1998 yazılar* (ss. 123-127). Ankara: Naturel Yayınları.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M., ve Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 221- 232.
- Özdemir, L. (2003). *Yaratıcı drama dersinin duygusal zeka gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 277-306.
- Özden, Y. (2000). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Özoğlu, M. (2010). *Seta Analiz Türkiye'de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Saçlı, F. (2013). Yaratıcı drama eğitiminin aday beden eğitimi öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerileri ve eğilimleri üzerine etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- San, İ. (2006a). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. İçinde H.Ö. Adıgüzel (Ed.). *Yaratıcı drama 1985-1998 yazılar* (ss. 342-363). Ankara: Naturel Yayınları.
- San, İ. (2006b). Yaratıcı dramanın eğitsel boyutlar. İçinde H.Ö. Adıgüzel (Ed.). *Yaratıcı drama 1985-1998 yazılar* (ss. 113-122). Ankara: Naturel Yayınları.
- Stronge, H. J., Tucker, P. D., & Hindman, J. L. (2004). *Handbook for qualities of effective teachers*. USA: Association for Supervision and Curriculum Development Publication.
- Şimşek, M. (2013). *Yaratıcı drama dersinin sınıf öğretmeni adaylarının sosyal becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Tanrıverdi, B., ve Apak, Ö. (2013). Öğretmen yeterlikleri açısından eğitim fakültesi programlarının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46 (2), 297-318.

- Türk Eğitim Derneği. (2009) *Öğretmen yeterlikleri özet rapor öğretmene yatırım geleceğe atılım*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Üstündağ, T. (2010). Duygusal zeka, duyuşsal özellikler ve yaratıcı drama. İçinde H.Ö.Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı drama 1999-2002 yazılar* (ss.56-66). Ankara: Naturel Yayınları.
- Yeğen, G. (2009). Eğitimde dramanın sağlayacağı bireysel ve mesleki katkılara yönelik öğretmen adaylarının düşünceleri. İçinde N. Aslan (Haz.), *10. Ulusal Drama Semineri Bildiriler* (ss.17-25). Ankara: Oluşum Yayınları.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (45), 88-104.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*.(Genişletilmiş 9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel Toy, B. (2012). Öğretmen eğitiminde formasyon derslerinin drama yöntemi ile işlenişine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri: Gelişim ve öğrenme dersi örneği. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1 (1), 125-136.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

As all members of the professions, there are some qualifications which teachers are also required to have. In order to fulfill the teaching profession effectively and efficiently, the teacher qualifications defined as knowledge, skills and attitudes required to be owned are formed 6 main areas of competence, 31 sub-areas and 233 performance indicators that have been determined by the skilled people of Ministry of Education and Higher Education Council. This six main areas are as follows: Personal and professional values- professional development, recognition of students, teaching and learning process, monitoring and evaluation of learning and development, school, family and community relations, and programs and content information (MEB, 2008). It is observed that there are performance indicators which the affective characteristics such as “he/she is aware of his/her individual strength and competence”, “he/she is consistent and honest in his/her behavior.”, “he/she has confidence”, “he/she is willing to do scientific research”, “he/she make his/her job fondly and willingly” come to the fore under the sub-area of providing the personal development. Due to the role of creative drama on the issue of development of affective features and the personal development, it has been used the method of creative drama in this study. In the study, it has been aimed to determine how the creative drama has affected teacher candidates in bringing awareness to ensure personal development that is the sub-area of general qualifications of teaching profession. It can be said that the qualitative data obtained in this study would provide a detailed picture about the role of the creative drama in the process of the relationship between the creative drama and teacher qualifications and the teacher training.

Method

This study was carried out with 3rd grade students of the Department of Primary Teaching, in the Faculty of Education in a university in Ankara. The participants of the study consist of 31 students who taking the Drama course that is one of the courses of the undergraduate courses in Department of Primary Teaching. 24 of these students are female and 7 of them are male. It was carried out the creative drama courses with the candidates of Primary Teaching for sub-area of providing the personal development during 7 weeks and 21 hours in total. In the study, qualitative research method was used. Also, the design of the study was formed by the case study. In this study, researchers are also practitioners. Here, by the researchers, it have been a matter to be planned and implemented the process, and also to be carried out data collection and analysis process. It has been utilized in the performance indicators related to the sub-area of personal development provisioning teacher’s general qualifications in order to determine the

outcomes of the sessions. In the courses, it has been benefited from creative drama techniques such as improvisation, role play, role cards, half-finished material, gossip ring, inner voice, interviews, and frozen image, besides, it has also been included other teaching techniques adopted to the process of animation such as the station technique and six thinking hats technique. Along with these, it has been benefited from photos, newspaper articles and memoirs. In order to provide internal validity of the study, it has been benefited from the expert review and it has been provided the adequate participation by researchers to the data collection process. Also, in order to provide the external validity, findings have been supported with evidence by making excerpts from the documents. The data collection tools of the study consist of the written products, the interviews and diaries which the participants have revealed in the process. Diaries of participants that they kept during 7 weeks have been collected, and diaries, interview records and writing activities in the classroom have been transferred to a computer. First of all, all data has been read, irrelevant data has been simplified and sanitized for the purposes of the research; they have been available to make content analysis. At the end of the content analysis, two themes emerged as “Approaches to Teaching Profession” and “Awareness for Importance of Teachers’ Personal Development”. There are also three themes under the theme called “Approaches to Teaching Profession”. These are “Feeling Ready”, “Problem Solving and “Orientation to Questioning” and “Being Willing”.

Conclusion

Teacher candidates have been closer emotionally in this process. They have stated that seeing the problems which they would face up without beginning the service through animations, has provided to find solutions and to be ready. However, they also have put forward an idea on the subject about the things which they could do when they would be both a teacher and a teacher candidate in order to provide their personal development after realizing that the personal development is important for a teacher.

Recommendation

Based on this, it can be said that courses replaced in the process of teacher training have to include both teacher candidates’ problems, which they may encounter when they will become teacher, and the proposed solutions of problems. Courses such as teacher qualifications and problems encountered in teaching should be included in teacher education programs, and these course and their contents, if any, should be tailored to active participation of candidate. The importance of teachers’ personal development should also be underlined. In the process of teacher training, teacher candidates’ the emotional bond with the profession should not be neglected. For this purpose, it may be benefited from the creative drama courses.